

IZVJEŠTAJ O RADU INSPEKCIJSKIH SLUŽBI UPRAVE ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE ZA NOVEMBAR 2020. GODINE

Zbog epidemiološke situacije povodom pojave i širenja novog korona virusa, zaposleni u Upravi za bezbjednost hrane, veterinarska, fitosanitarna inspekcija i inspekcija za hranu su od druge polovine marta postupali u skladu sa naredbama, preporukama i instrukcijama Ministarstva zdravlja, Nacionalnog koordinacionog tijela, Instituta za javno zdravlje i Instrukcijama Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, obezbjeđujući puni kapacitet rada uz sve preporučene zaštitne mjere zaposlenih.

U izvještajnom periodu Uprava za bezbjednost hrane je, preko inspekcije za hranu, veterinarske i fitosanitarne inspekcija, sprovodila i nadzor u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim Izmenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti i Naredbom za preduzimanje mjera za sprječavanje unošenja u zemlju i suzbijanje i sprječavanje prenošenja novog korona virusa.

Inspekcija za hranu, veterinarska i fitosanitarna inspekcija su po instrukcijama i zaključcima Operativnog štaba za inspeksijsku kontrolu vršile svakodnevni pojačani nadzor u maloprodajnim objektima, pekarama, objektima za brzu hranu, zelenim pijacama, objektima za proizvodnju hrane, skladištenje i promet na veliko hrane, restoranima, hotelskim kuhinjama, zelenim pijacama, ribarnicama, mesarama, zasadima i planatažama voća i povrća, veterinarskim ambulancama, veledrogerijama, u objektima za proizvodnju i promet hrane za životinje i na graničnim prelazima i carinarnicama. Cilj nadzora je bio preventivno ukazivanje subjektima i kupcima/ korisnicima usluga u ovim objektima na obavezu nošenja zaštitne opreme, postovanja propisane distance i preduzimanja drugih zakonom i naredbama definisanih preventivnih mjera.

U izvještajnom periodu je vršena kontrola poštovanja sprovođenja ovih mjera u objektima za prodaju brze hrane, pekarama i restoranima. U skladu sa zaključcima Operativnog štaba za inspeksijsku kontrolu svakim radnim danom i u dane vikenda, s akcentom na period večernje kontrole od 19-24h, sproveden je pojačan nadzor ugostiteljskih objekata na području opština u kojima je u ovom periodu bio najveći broj slučajeva zaraženih lica korona virusom.

Utvrđen je mali broj nepravilnosti, obzirom da su smjernice za subjekte u poslovanju hranom na snazi od maja mjeseca 2020.godine. <http://www.mek.gov.me/Obavijestjenje-subjektima-koji-obavljaju-djelatnost-prodaje-na-malo-hrane-neposredno-krajnjem-potrosacu>.

INSPEKCIJA ZA HRANU

Unutrašnja kontrola

U skladu sa nadležnostima i ovlašćenjima utvrđenim zakonima kojima se uređuje oblast bezbjednosti i kvaliteta hrane inspektori za hranu su, tokom novembra mjeseca 2020. godine, u skladu sa Godišnjim planom službene kontrole objekata za proizvodnju i promet hrane (životinjskog i neživotinjskog porijekla) za 2020. godinu sprovodili inspeksijski nadzor u skladu sa utvrđenim planom i dodatnim nalogima, zaključcima i smjericama Operativnog štaba za inspeksijsku kontrolu sprovođenja preventivnih mjera za sprječavanje širenja COVID epidemije.

Pored aktivnosti na kontroli sprovođenja mjera za sprječavanje širenja COVID epidemije, inspektori za hranu su sprovodili i redovne kontrole izvršavanja propisanih obaveza od strane subjekata u poslovanju hranom utvrđenih zakonom o bezbjednosti hrane i podzakonskim aktima donijetim na osnovu ovog zakona. Sa ovog aspekta kontrolisano je 399 objekata.

Utvrđeno je da subjekti koji obavljaju djelatnost proizvodnje i prometa hrane u visokom procentu postupaju u skladu sa zakonom o bezbjednosti hrane, da se objekti i oprema održavaju u čistom i funkcionalnom stanju i da su lica koja vrše prodaju u propisanoj radnoj i zaštitnoj odjeći. Obzirom na trenutno stanje korona epidemije u Crnoj Gori u ovom periodu je znatno manji broj otvorenih hotela i restorana u odnosu na isti izvještajni period prethodne godine, naročito u primorskim opštinama. Kontrolama je utvrđen određeni broj manjih nepravilnosti koje su se najčešće odnosile nepravilno izloženu i označenu hranu, neodržavanje objekta i/ili opreme u čistom i funkcionalnom stanju. Kontrolisano je i porijeklo/sledljivost hrane. Poseban akcenat je dat na kontrolu rokova upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu zbog smanjenog prometa hrane i potencijalnog rizika od pojave nebezbednosti zbog dužeg perioda zadržavanje hrane u objektima i uslova čuvanja.

Zbog utvrđenih nepravilnosti inspektori su preduzeli 42 upravne mjere i radnje i to:

- 3 rješenja o zabrani rada lica zbog neposjedovanja dokaza o izvršenom zdravstvenom pregledu;
- 11 rješenja o otklanjanju nepravilnosti;
- 25 ukaza o otklanjanju nedostataka manjeg rizika za čije otklanjanje je potrebno kratko vrijeme
- 3 novčane kazne (680€).

U izvještajnom periodu izvršeno je i 24 kontrole izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Kontrola pri uvozu hrane i materijala i predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom

U novembru 2020. godine izvršen je pregled 1150 uvezenih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla i 285 pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Pregledom je utvrđivana validnost i ispravnost prateće propisane dokumentacije (dokumentacijski pregled), izvršen je pregled sadržaja pošiljki, oznaka, pakovanja, količina, uključujući i provjeru temperaturnih lista tokom prevoza hrane (identifikacioni pregled), zatim fizički pregled tj. provjera hrane organoleptičkim pregledom i uzimanjem uzoraka za laboratorijsko ispitivanje radi provjere ispunjenost propisanih zahtjeva bezbjednosti i kvaliteta.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane neživotinjskog porijekla iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminanti, rezidue pesticida, radioaktivnost), uzeto je 125 uzoraka a od pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom uzeto je 15 uzoraka.

Laboratorijski je ispitano 10,87% pošiljki hrane i 5,26% pošiljki predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Nakon izvršenih pregleda i utvrđenog stepena usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti inspektori za hranu su donijeli 1433 rješenja o uvozu i stavljanju u slobodni promet bezbjednih pošiljki hrane i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom.

Nebezbedne/odbijene pošiljke hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pregledu inspekcije za hranu

Donijeta su 2 rješenja o zabrani uvoza:

- jedne pošiljke konzerviranih feferona u količini od 3.133 kg; i

- jedne pošiljke konzerviranih šampinjona u količini 1.588 kg zbog utvrđivanja povećanog sadržaja aditiva u odnosu na dozvoljene propisane količine.

Pošiljke su na zahtjev uvoznika vraćene inoisporučiocu.

Postupanje po inicijativama

U novembru, Inspekciji za hranu podnijeto je 11 inicijativa/ prijava koje su se odnosile na proizvode isteklog roka upotrebe, izmijenjenu boju i miris određene hrane. Po svakoj zaprimljenoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa koji su ostavili svoje podatke (mejl, adresa, telefon).

VETERINARSKA INSPEKCIJA

U izvještajnom periodu izvršeno je ukupno 1276 pregleda (unutrašnja i kontrola spoljnotrgovinskog prometa).

Unutrašnja kontrola

Veterinarski inspektori su tokom novembra vršili inspeksijski nadzor nad radom veterinarskih ambulanti, kontrolu zaštite dobrobiti životinja u objektima za držanje i uzgoj životinja, kontrolu identifikacije i registracije životinja, kontrolu prometa životinja i kontrolu nad sprovođenjem mjera iz Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja. Cilj kontrola je bio provjeriti stepen ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblastima nadzora kao i u odnosu na utvrđene nepravilnosti preduzeti srazmjerne upravne mjere i radnje.

U unutrašnjoj kontroli izvršena su ukupno 206 pregleda. Kontrole su sprovedene u oblasti zaštite dobrobiti životinja (3), rada veterinarskih ambulanti i kontrola upotrebe veterinarskih lijekova, kontrole u oblasti zdravlja životinja koje obuhvataju mjere po monitoringu određenih zaraznih bolesti životinja i zoonoza kao i postupanja po prijavi sumnje odnosno potvrđenih slučajeva bolesti – mjere za spriječavanje širenja i iskorijenjivanja zaraznih bolesti životinja i zoonoza, sa preduzimanjem propisanih mjera (11), kontrola uslova u karantinskim objektima, identifikacije i registracije životinja, 31 kontrolni pregled nakon naloženih mjera i radnji, 4 kontrole po inicijativama i prijavama građana, NVO i drugih i kontrole sprovođenja mjera iz programa mjera zdravstvene zaštite životinja, kao i kontrole kod držaoca životinja (157).

Zbog suzbijanja zaraznih bolesti životinja sprovedene mjere u skladu sa propisima – mjere za kontrolu *Salmonella Enteritidis* koja je laboratorijski potvrđena kod piladi za tov, eutanazija i neškodljivo uklanjanje 1 goveda kod kojeg je potvrđena enzootska leukoza goveda, neškodljivo uklanjanje divlje svinje kod koje je potvrđena trihinelozna kao i mjere za suzbijanje američke kuge pčelinjeg legla na pčelinjacima u kojima je laboratorijski potvrđeno prisustvo uzročnika ove bolesti kao i pregled pčelinjaka u krugu od 3km od zaraženog pčelinjaka,.

Nakon sprovedenih pregleda, inspektori su preduzeli upravne mjere i radnje:

- izdato 1 rješenje držaocima životinja za otklanjanje nepravilnosti;
- 5 rješenja o suzbijanju i iskorenjivanju zaraznih bolesti životinja (u slučaju sumnje odnosno potvrde bolesti);
- izdato 2 rješenja o opservaciji pasa i mačaka radi isključivanja sumnje na bjesnilo;
- 2 rješenja o otklanjanju nepavilnosti kod veterinarske ambulante;
- 1 ukaz.

Tokom novembra, veterinarski inspektori su vršili, u skladu sa radnim nalogom, kontrolu proizvodnje i prometa hrane u unutrašnjem prometu u registrovanim i odobrenim objektima i uzimanje uzoraka po Programu monitoringa rezidua.

Spoljnotrgovinski promet (uvoz, tranzit, izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla)

Granična veterinarska inspekcija je u novembru 2020. godine vršila pregled živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla pri uvozu u Crnu Goru na sledećim graničnim inspekcijskim mjestima: Luka Bar, Aerodrom Podgorica, Božaj, Debeli Brijeg, Ilino Brdo, Dobrakovo i željeznička stanica Bijelo Polje, Kula i Dračenovac.

U izvještajnom periodu izvršen je pregled 1070 pošiljki koje podliježu veterinarskom pregledu namjenjenih uvozu, tranzitu ili izvozu.

Pri uvozu, izvršen je pregled 724 pošiljki živih životinja, hrane životinjskog porijekla i proizvoda životinjskog porijekla.

Pošiljke živih životinja namjenjenih daljem uzgoju su upućene u karantin, radi ispitivanja zdravstvenog stanja, prije puštanja u slobodan promet.

Izdato je 724 rješenja o stavljanju u slobodan promet.

Pregled svake, pojedinačne pošiljke, obuhvatao je sledeće:

- pregled dokumentacije tj. komercijalnih dokumenata, po potrebi i drugih dokumenata koji prate pošiljku;
- identifikacioni pregled tj. provjeru da sertifikati ili drugi dokumenti koji prate pošiljku odgovaraju oznakama i sadržaju pošiljke; i
- fizički pregled tj. provjera same hrane, uključujući provjeru prevoznog sredstva, pakovanja, označavanja i temperaturnog režima, uzimanje uzoraka za laboratorijsko ispitivanje i ostale potrebne provjere kako bi se potvrdila ispunjenost zahtjeva utvrđenih propisima o bezbjednosti hrane.

Od ukupnog broja pregledanih pošiljki hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza, za laboratorijska ispitivanja propisanih zahtjeva bezbjednosti (mikrobiologija, kontaminaneti, rezidue pesticida, radioaktivnost, kvalitet), uzeto je 77 uzoraka. Laboratorijski je ispitano 10,63% pošiljki iz uvoza.

Takođe je vršena i provjere zdravstvenog statusa uvezenih životinja tokom trajanja karantina na određene bolesti koje se tom vrstom životinja mogu unijeti u Crnu Goru, a u skladu sa propisima.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje iz uvoza koja podliježe pregledu veterinarske inspekcije

U toku novembra nije bilo nebezbjednih pošiljki hrane namjenjene uvozu koja podliježe pregledu veterinarskih inspektora.

Kontrola provoza (tranzit) živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Za pošiljke u tranzitu preko teritorije Crne Gore, na ulaznim graničnim inspekcijskim mjestima izvršen je dokumentacijski pregled za ukupno 264 pošiljki živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, za koje su izdata rješenja o dozvoli tranzita preko teritorije Crne Gore (264 rješenja).

Kontrola izvoza živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla

Tokom novembra izvršen je pregled i izdato je ukupno 79 serifikata za pošiljke životinjskog porijekla namjenjenih izvozu i za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca.

Postupanje po inicijativama

U novembru je veterinarskoj inspekciji podnijeto 4 inicijative/prijave koje su se, u najvećoj mjeri, odnosile na prijavu nepoštovanja propisa o načinu držanja i postupanja sa životinja. Po svakoj inicijativi izvršen je pregled, a o preduzetim mjerama i radnjama obaviješteni su podnosioci inicijativa za koje su posjedovani potrebni podaci (mejl, adresa).

FITOSANITARNA INSPEKCIJA

Unutrašnja kontrola

Fitosanitarni inspektori su u novembru vršili inspekcijski nadzor u oblasti zdravstvene zaštite bilja, nadzor u objektima: za proizvodnju, promet i skladištenje sjemenskog i sadnog materijala (na veliko i malo), objektima za promet sredstava za ishranu i zaštitu bilja (na veliko i malo) i objektima za primarnu proizvodnju hrane biljnog porijekla.

Cilj kontrola je provjera stepena ispunjenosti propisanih zahtjeva u oblasti zdravstvene zaštite bilja, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, bezbjednosti hrane i drugih zakona iz nadležnosti ove inspekcije. U izvještajnom periodu nastavljene su kontrole u oblasti bezbjednosti hrane odnosno rezidua pesticida i drugih kontaminenata u hrani. Vršena je i kontrola: zdravstvenog stanja bilja i praćenje štetnih organizama, prijava za proizvodnju u postupku sertifikacije sjemena i sadnog materijala, uslova za rasadnike, sredstava za zaštitu i ishranu bilja na fizičko-hemijske osobine, kvaliteta sadnog materijala i sjemena u prometu i uslova za njihovo skladištenje i čuvanje i uzorkovanje radi ispitivanja radioaktivnosti. Vršena je kontrola kadmijuma u zemljištu na kojem se proizvodi krompir, kontrola pravilne upotrebe pesticida uzorkovanjem zemljišta ispod palmi koje su tretirane i uzorkovanje na utvrđivanje nivoa kadmijuma u merkantilnom krompiru. U skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2020. godinu u okviru Posebnih nadzora nad štetnim organizmima izvršeno je uzorkovanje radi utvrđivanja potencijalnog prisustva: Citrus tristeza virus (CTV), *Clavibacter michiganensis*, *Ralstonia solanacearum*, *Synchytrium endobioticum*, *Epitrix sp.* i druge štetne organizme.

U izvještajnom periodu u unutrašnjoj kontroli izvršeno je ukupno 131 inspekcijskih pregleda.

Broj inspekcijskih pregleda na osnovu:

- ✓ zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja: 62 pregleda;
- ✓ zakona o sadnom materijalu: 12 pregleda;
- ✓ zakona o sjemenskom materijalu: 22 pregleda;
- ✓ zakona o sredstvima za ishranu bilja: 6 pregleda;
- ✓ zakona o sredstvima za zaštitu bilja: 12 pregleda;
- ✓ zakona o bezbjednosti hrane: 17 pregleda.

U unutrašnjoj kontroli stavljen je van prometa sadni materijal citrusa.

U unutrašnjoj kontroli zbog kontrole prisustva štetnih organizama *Ralstonia solanacearum*, *Clavibacter michiganensis*, *Synchytrium endobioticum* i *Epitrix* izvršeno je uzorkovanje kod svih proizvođača sjemenskog krompira kao i kod određenog broja proizvođača merkantilnog krompira u skladu sa preporukama Evropske komisije a radi ispunjavanja uslova za izvoz krompira iz Crne Gore u Evropsku uniju.

Tokom navedenih inspekcijskih kontrola fitosanitarni inspektori uzeli su ukupno 77 uzoraka.

U vrijeme svih izvršenih inspekcijskih kontrola vršene su i kontrole na osnovu Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

Nastavljeno je sprovođenje fitosanitarnih mjera po posebnom akcionom planu za crvenog palminog surlaša, kontrolisana su hemijska tretiranja palmi, a nastavljeno je i sa fitosanitarnom mjerom uništavanja zaraženih palmi.

Apelujemo na sve držaoce bilja čije palme pokazuju simptome napada da bez odlaganja sprovedu mjeru uništavanja palmi!

Kontrola uvoza

Fitosanitarni inspektori su u novembru vršili kontrolu prilikom uvoza hrane biljnog porijekla (voće, povrće, žitarice i ostale hrane biljnog porijekla koja je podvrgnuta jednostavnom procesu prerade mljevenjem, sušenjem i sl.), hrane neživotinjskog porijekla koja podliježe pojačanim službenim kontrolama na mjestima unošenja i hrane za životinje biljnog porijekla, sjemena i sadnog materijala, sredstava za zaštitu i ishranu bilja, kao i bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom sa aspekta zdravstvene zaštite.

Fitosanitarna inspekcija je u novembru izvršila pregled ukupno 1722 pošiljki (uvoz/izvoz) i to:

- ✓ 1041 pošiljki pri uvozu;
- ✓ 63 pošiljki u provozu;
- ✓ 494 pošiljki za izvoz;
- ✓ 89 pošiljki za reexport;
- ✓ 17 ovjera carinskih deklaracija i

Izdato je 18 rješenja o zabrani uvoza i to: 17 rješenja o vraćanju pošiljki i 1 rješenje o uništenju pošiljki.

Ukupno je uzeto 242 uzoraka pri uvozu od čega je za 18 uzorka laboratorijski utvrđeno da ne odgovaraju propisanim zahtjevima.

U novembru, laboratorijski je ispitano 23% pošiljki iz uvoza.

Nebezbjedne/odbijene pošiljke

Zbog utvrđenih neusaglašenosti sa propisanim zahtjevima sprječeno je stavljanje na tržište **92.259,00 kg** proizvoda iz uvoza i **400 kom** sadnica i to:

- **vraćanje pošiljki**: 1 pošiljka boranije u količini od 350,00 kg; 6 pošiljka paprike u količini od 17.175,00 kg; 2 pošiljke limuna u količini od 38.500,00kg, 1 pošiljka grejpa u količini od 2.350,00kg, 1 pošiljaka kikirikija u količini od 1.810,00kg; 2 pošiljke tikvica u količini od 6.003,00kg, 2 pošiljke krastavca u količini od 4.378,00kg, 1 pošiljka sadnica citrusa u količini od 400 sadnica i 1 pošiljka nara u količini od 20.700,00kg.
- **uništenje pošiljki**: 1 pošiljka paprike u količini od 993,00kg;

Nebezbjedne uništene/vraćene pošiljke:

Br	Datum	Proizvod	Količina (kg)	Neusaglašenost	Razlog	MDK utvrđena	MDK propisana
1.	06.11.2020.	boranija	350,00	rezidue pesticida	formetanate	0.08	0.01
2.	06.11.2020.	paprika	3.704,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos chlorfenapyr	0.04 0.020	0.01 0.01
3.	06.11.2020.	krastvac	2.938,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.05	0.01

4.	09.11.2020.	grejfrut	2.350,00	rezidue pesticida	buprofezin	0.04	0.01
5.	09.11.2020.	kikiriki	1.810,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.05	0.01
6.	10.11.2020.	paprika	2.474,00	rezidue pesticida	methomyl	0.14	0.04
7.	11.11.2020.	krastvac	1.440,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.05	0.01
8.	16.11.2020.	paprika	3.388,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos tebufenpyrad	0.4 0.04	0.01 0.01
9.	16.10.2020.	tikvica	3.967,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.50	0.01
10.	19.11.2020.	limun	17.800,00	rezidue pesticida	buprofezin	0.05	0.01
11.	20.11.2020.	tikvice	2.036,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.1	0.01
12.	23.11.2020.	limun	20.700,00	rezidue pesticida	buprofezin	0.06	0.01
13.	23.11.2020.	paprika	993,00	rezidue pesticida	formetanate	0.18	0.01
14.	23.11.2020.	paprika	3.388,00	rezidue pesticida	formetanate	0,23	0.01
15.	25.11.2020.	paprika	3.818,00	rezidue pesticida	chlorpyrifos	0.06	0.01
16.	27.11.2020.	paprika	403,00	rezidue pesticida	buprofezin formetante	0.06 0.10	0.01 0.01
17.	30.11.2020.	nar	20.700,00	rezidue pesticida	prochloraz	0.16	0.05
18.	30.11.2020.	sadnice citrusa	400 kom	štetni organizmi	CTV	/	/

Kontrola izvoza

Fitosanitarna inspekcija je pri izvozu izvršila pregled 583 pošiljki i izdala: 494 fitosertifikata za izvoz: kupusa, zelena salata, mandarina, pečurka lisičarka, ljekovitog bilja: bijela i crna lipa, hajdučka trava, kantaron, zova, žalfija, suvi list sremuša i islandski lišaj; rezane drvene građe, hrane za životinje, suve lucerke i izdala je: 89 fitosertifikata za reexport.

U novembru je takođe iz Crne Gore po prvi put izvezeno u Evropsku uniju i preko 100.000 sadnica sertifikovane maline.